

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Tanterv

az alapiskola 1. – 4. osztálya számára

ZENEI NEVELÉS

Učebné osnovy

pre 1. – 4. ročník základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským

HUDOBŇÁ VÝCHOVA

**Schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
rozhodnutím číslo 817/2001-43 zo dňa 28. augusta 2001
s platnosťou od 1. septembra 2001**

Tanterv

Zenei nevelés az AI 1. - 4. évfolyamai számára

Kidolgozta: Mgr. Kovács Zsuzsanna

Célok, feladatok

A zenei nevelés az egyik legjelentősebb és legfontosabb nevelési tantárgy, éppen ezért speciális feladata van. Célja a harmonikus személyiség kibontakoztatása a zene sajátos eszközeivel. Célja továbbá az is, hogy elvezesse a tanulókat a zene megértéséhez, megszeretéséhez. **Tegzes György** ismert zenepedagógus a következőket írja énekóravázlatai bevezetőjeként: „A korszerűen vezetett énekóra a rondó formához hasonlítható. A rondó témát az aktív éneklés (egyszólamú, többszólamú) jelenti, amely epizódok formájában (ritmus, zenei írás-olvasás, rögtönzés, hangszeresjáték stb.) után mindig visszatér. Ily módon az éneklés állandó gyakorlása mellett sokirányú képzésben részesül a tanuló.” Elsődleges cél tehát az éneklés megszerettetése. Nagyon fontos továbbá, hogy a tanulók érzelmi világa fokozatosan gazdagodjon, játékoságuk a zenei tevékenységeken keresztül kibontakozzon, valamint helyes irányban fejlődjön ízlésformáló megnyilvánulásuk.

Minden évfolyamban minimálisan 15 dalt tanulnak a tanulók (ide tartoznak a regionális népdalok is), néhány zeneművet részletesebben elemeznek (de 2-3 perces zenehallgatási szemelvény gyakrabban is szerepelhet), 4 mozgással egybekötött játékot, táncot tanulnak meg.

A tanterv tartalma

1. zenei anyag

- gyermekdalok (párosítók), népdalok, mondókák, versek, dalok a természetről, állatokról, vidám hangulatú, humoros dalok, alkalmi dalok, népszokások és azok dalai, regionális dalok, játékok dallamai, szlovák dalok, más népek dalai, zenehallgatási szemelvények.

2. zenei tevékenységek rendszere

- énekes (vokális), hangszeres (instrumentális), táncos mozgások, játékok, táncok, konkrét zenei anyagból kiindulva.

A zenei anyag dalainak többségét hallás után tanítjuk. Néhány esetben indokolt lehet más tanítási módszer alkalmazása is (kézjelről, betűkottáról, esetleg kottáról való daltanítás). Ezek a daltanítási módok feltételezik a relatív szolmizáció ismeretét. A módszer tudatos alkalmazása segíti a tanulók tiszta

éneklését, intonálását. Az alsó tagozat énekóráin nagyon fontos az egyes dallamhangokhoz tartozó kézjelek használata is. A betűkották, a dallamfordulatok, a kétszólamú énekgyakorlatok olvasása is szolmizálva történik. A tanulók éneke a legcsodálatosabb hangszereken, az énekhangon szólal meg. **Kodály Zoltán** is nagy jelentőséget tulajdonított az éneklésnek. Meggyőződése szerint „*Mélyebb zenei műveltség mindig csak ott fejlődött, ahol ének volt az alapja.*” A tanulók énekes tevékenységük során fogékonnyá válnak a beszéd és a dallam kapcsolatának megfigyelésére. A ritmuskészség fejlesztése (a tanítási óra szerves része) pedig segíti a beszédértést, a kifejező beszédet, a magyar nyelv prozódiai sajátosságainak megismerését. A dalkészletben természetesen helyet kapnak a szlovák, illetve más népek dalai is. A zenei írás-olvasás fokozatosan megérteti a tanulókkal, hogy mi is történik egy-egy zenei szemelvényben, zeneműben, dalban, olvasógyakorlatban. Megtanulnak kottát elemezni olvasni, írni; ritmust olvasni, írni. A kottairás (ritmus, dallam) segíti, fejleszti a zenei emlékezőképességet, a belső hallást. A ritmikai elemek tanítása már az iskolás kor előtt elkezdődik. A mondókák, gyermekjátékok erősítik a természetes ritmusérzékét, amelyet az iskolában kell továbbfejleszteni. A zeneirodalom megismerése és a benne való tájékozódás képességének a kialakítása fontos feladat. El kell érjünk, hogy a tanulók a zenei eszközöket (ritmus, tempó, dallam, hangszerek, ismétlődő részek stb.) megfigyeljék, véleményt formálnak a bemutatott műről, zenei szemelvényről. Bármennyire is vonzó része az énekórának a zenehallgatás, vigyázni kell ennek megfelelő arányára. Követelmény, hogy tudjon az osztály 2-3 percig a zenei bemutatásra odafigyelni. A leggyakoribb zenehallgatási alkalmak: a pedagógus éneke, a pedagógus hangszeres játéka, az osztály hangszereken tudó tanulójának játéka, szólista éneke, zeneművek, zenei szemelvények bemutatása (előírt tantervi anyag évfolyamonként).

A rögtönzés a kisgyermek örömteli, fantáziát mozgató játéka. Alkotó tevékenységük sokrétű feladatokban nyilvánul meg. A zeneórákon olyan zenei elemeket ismernek meg, amelyeket később rögtönzésszerűen felhasználnak egy-egy dal, zenei szemelvény, vers, mondóka, mese, kép kapcsán. Rögtönzési feladat lehet a zenei kérdés-felelet, a versritmizálás, hangszerelés ritmushangszerekkel, egyszerű tánclépések adott zenei anyaghoz (pl. csárdás), mozgásvariációk alkalmazása.

A zenei nevelés tartalmát tehát azok a didaktikus egységek alkotják, amelyeket az egyes évfolyamok tananyaga tartalmaz. Megvalósításuk a zenei anyaggal összhangban a zenei tevékenységek közvetítésével történik.

1. évfolyam

(heti 1 óra, évi 33 óra)

Célok, feladatok

- a tanulók érdeklődésének felkeltése a gyermekdalok, a gyermekdalok játékaik iránt,
- a szép, tiszta egyéni és közös éneklésre való törekvés,
- a ritmuskészség és a belső hallás fejlesztése,
- a zeneirodalom szemelvényeinek, a külvilág zajainak, az állatok hangjainak megismerése.

Tartalom

Zenei anyag

Mondókák, gyermekdalok, gyermekjátékdalok, népdalok, alkalmi dalok, rövid zenei szemelvények a zeneirodalomból, környezetünk zajai, a tanulók korának, befogadóképességének megfelelően.

Zenei tevékenységek

A zenei nevelés az alapiskola 1. évfolyamában a dalok megtanítása mellett játékos tevékenységformákban nyilvánul meg (a dalok játékaik eljátszása, dallamhangok kézjelzése, eltáncolása, dalszövegek megjelenítése mozgással, ritmusmotívumok kirakása pálcikákkal, rajzos tevékenység stb.).

Az óvodában elsajátított mondókák, gyermekjátékdalok, egyenletes mozgások (lépések, óraketyegés, hintázás, munkamozdulatok) felelevenítése nagyban segíti a pedagógus munkáját.

Tananyag

1. Énekes szemelvények

A tanulók nagyjából kis hangterjedelmű (3-6 hang) népi játékdalokat és ritmikus mozgással kísért dalokat tanulnak. A kötelező dalokat dőlt félkövér betűvel közöljük.

a) gyermekdalok

Zsipp, zsupp; Szólj síp, szólj; Süss fel nap; Ég a gyertya, ég; Hinta, palinta; Csip, csip, csóka; Gyertek lányok ligetre; Éliás, Tóbiás; Aki nem lép egyszerre; Hold, hold, fényes lánc; Fehér liliomszál; Recse, recse, pogácsa;

Itt a köcsög; Keren, keren kása; Hová mégy, te kis nyulacska; Kék selyem kendő; Esik az eső; Zlatá brána; Maličká som.

b) alkalmi dalok

Hull a pelyhes; Kirje, kirje; Kis karácsony; Fényes napsugár; Orgona ága.

Követelmény

Tudjon az osztály 15 dalt (játékkal, mozgással) egységes hangszínnel, pontos tempóban, ritmusban énekelni.

2. Zenehallgatás

A zenehallgatásra szánt zeneművek, rövid zenei szemelvények, dalok mindig szervesen kapcsolódnak az egyes tanítási órák tananyagához. Meghallgatásra ajánlott szemelvények:

Gyermekdalok, az utca hangjai, járművek hangjai, tempóváltással járó hangjelenségek (a traktor lassan elhalad, a traktor gyorsan elhalad), közlekedési eszközök hangjai, a lakás, az otthon hangjai, a háztartási gépek zajai, a fürdőszoba hangjai, az este hangulata.

Mogyeszt Petrovics Muszorszkij: Egy kiállítás képei - Kiscsibék tánca a tojánhéjban

Saint Saëns: Hattyú (válogatás)

Claude Debussy: Gyermekkuckó - Az elefánt bölcsődala

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia

Karácsonyi dalok (Mennyből az angyal, A kis Jézus megszületett)

Követelmény

- a beszéd és az énekhang megkülönböztetése,
- az emberi hang és a hangszer hangjának megkülönböztetése,
- a hangszínek megfigyelése és megkülönböztetése: az emberi hang, a gyermek, a férfi és a női énekhang,
- a hangszerek felismerése: zongora, hegedű, fuvola, furulya, metallofon,
- környezetünk zajai, állathangok felismerése.

3. Zenei ismeretek és készségfejlesztés

- az egyenletes lüktetés állandó gyakorlása,
- a mondókák, dalok ritmusának elemzése, megszólaltatása,
- a negyed értékű hang (tá), a nyolcadpár (titi) és a negyed értékű szünet megismerése, hangoztatása,
- a kétnegyedes (kettes) ütem, az ütemjelző, az ütemvonal, a záróvonal, az ismétlőjel fogalma, jelentése,
- a szó-la-mi-dó dallamhangok neve, kézjele, éneklése, elhelyezkedése az öt vonalon (vonalrendszer),

- ritmusjelek írása,
- ritmushangszerek megismerése, felhasználása,
- dallamrajz, ritmusrajz készítése adott dallam-, illetve ritmusmotívumhoz,
- a *vonalköz szomszédja a vonal, a vonal szomszédja a vonalköz* meghatározások megtanítása,
- a gyermekdal motívuma (ütempár)

Követelmény

Ismerje a tanuló a feltüntetett ritmuselem mindegyikét, tudja alkalmazni az egyenletes lüktetést, valamint egyszerű ritmusosztinátókat ismert dalokhoz. Ismerje az új dallamhangokat, tudjon egyszerű kézjelezés alapján és betűkottáról énekelni.

4. Táncos, játékos mozgásnevelés

A táncos, játékos mozgásnevelés elősegíti a ritmus és dallamérzékelést, lehetővé teszi a tanuló számára, hogy megfigyelje a zene tempóját, dinamikáját, hangulatát, jellegét. Megtanul jobban odafigyelni a zenére, miközben játékos mozgásai, egyszerű lépései koordináltabbá válnak. Ezek a mozgások leginkább a játékdaloknál, a ritmusgyakorlatoknál és a zenehallgatásnál jelennek meg.

Követelmény

- a helyes testtartás gyakorlása,
- ritmusjátékok karral, lábbal,
- egyenletes lüktetés, ütemhangsúly, kétnegyedes ütem,
- a dalok játékainak megtanítása,
- tájékozódás a térben,
- játékos, táncos motívumok: egyenletes járás, menetelés, futás, szökkenő, egy-kétlépéses csárdás, sétáló forgás párban, egyedül.

2. évfolyam

(heti 1 óra, évi 33 óra)

Célok, feladatok

- az első évfolyamban elkezdett zenei alapozó munka folytatása,
- a zenei anyag (dalok, zenei szemelvények, zenedarabok) iránti érdeklődés felkeltése,
- a zenei ismeretanyag folyamatos és tudatos megismerése, fokozatos elsajátítása,
- a tanulók beilleszkedése az osztályközösségbe zenei aktivitások segítségével,

- az értékes zene iránti vonzalom kialakítása és ennek művelése (kóruséneklés, hangversenyek, színházlátogatás)

Tartalom

Zenei anyag

Gyermekdalok, népdalok, versek, alkalmi dalok, szlovák dalok, más népek dalai, zenehallgatási szemelvények.

Zenei tevékenységek

A tanulók a dalok tanulásakor ügyelnek az éneklés helyes szokásainak a kialakítására, betartására. Céltudatos hangképző munkával, helyes artikulációval fokozatosan szélesedik hangterjedelmük. Az első évfolyamban elsajátított dalokra nagy szükség van. Éneklük ezeket a dalokat dalcsokok formájában, de hatékonyan alkalmazhatók különféle feladatok elvégzésére is (dalokat ismernek fel ritmusukról, dallammotívumukról, betűkottáról, ritmust és dallamot írnak emlékezetből).

Tananyag

1. Énekes szemelvények

Főleg ötfokú dallamokat énekelnek, legfeljebb nóna hangerjedelemben. A magyar népdalok, gyermekdalok mellett alkalmi dalokat, szlovák dalokat, de más népek dalait is éneklük.

a) gyermekdalok, népdalok

Ti csak esztek, isztok; Méz, méz, méz; Cifra palota; A part alatt; Este van már nyolc óra; Katalinka szállj el; A kassai szőlőhegyen; Kinyílt a rózsa; Virágéknál ég a világ; A pünkösdi rózsa; Stará baba zlá; Maličká som; Anyám, édesanyám; Mi van ma; Virágos kenderem; Még azt mondják, nem illik.

b) alkalmi dalok

Kodály Zoltán - Weöres Sándor: Mély erdőn

Vass Lajos - Donászy Magda: Süss, süss napsugár

Járdányi Pál - Szőnyi Zoltán: Hervad már a lombnak

Balázs Árpád - Nádai Katalin: *Fűzzünk, fűzzünk*

Süle Ferenc - Weöres Sándor: *Fűzzünk lombot szép füzérbe*

Pásztorok pásztorok; Szólj, csengő

Követelmény

Tudja az osztály énekelni a kötelező dalokat játékkal, mozgással, egységes hangszínnel, pontos ritmusban a járás tempójában.

2. Zenehallgatás

Gyemekdalok; alkalmi dalok; a természeti ritmus;

Bedřich Smetana: *Moldva*;

Maurice Ravel: *Bolero*;

Carl Orff: *Carmina Burana*;

Az udvar hangjai,

A Szlovák Köztársaság himnusza;

Kodály Zoltán: *Háry János (Bécsi harangjáték, Ábécédé)*;

Szergej Prokofjev: *Péter és a farkas (teljes mű)* ;

Antonio Vivaldi: *Négy évszak (részletek)* ;

Bartók Béla: *Cipósütés (kórusmű)* ;

Banchieri: *Állatok rögtönzött ellenpontja (kórusmű)* ;

Kodály Zoltán: *Pünkösdlő (kórusmű)*

Kodály Zoltán: *Háry János (Kezdődik a mese)*

Claude Debussy: *Hópelyhek tánca (Gyermekkuckó)*

Követelmény

- ismerje fel a tanuló a bemutatott zeneművekben a tempó- (lassú, gyors) és a dinamikai (halk, erős) különbségeket,
- a kórusművekben különítsék el a magas és a mély szólamokat,
- ismerje fel a hegedű, a fuvola, a fagott hangját,
- ismerje fel a madár- és állathangokat,
- találjon ki történeteket a zenei szemelvényekhez,
- készítsen rajzot a meghallgatott zeneműhöz

3. Zenei ismeretek és készségfejlesztés

- az egyenletes löktetés, a ritmosztinátók állandó gyakorlása,
- a fél értékű hangjegy (félkotta), a fél értékű hangjegy szünete, a nyolcad hangjegy szünetének megismerése, olvasása, írása,
- a hangjegyírás gyakorlása,
- a *do*, *re* és az alsó *lá* dallamhangok neve, kézjele, elhelyezése az öt vonalon,
- azonosságok, hasonlóságok és különbségek észrevételése adott dalokban, motívumokban,
- a betűkotta éneklése,
- a ritmusdiktálás,
- betűkotta elhelyezése az öt vonalra,

- a kettes ütemek alkotása, leírása,
- ritmus és dallammotívumok megszólaltatása, éneklése emlékezetből

Követelmény

Ismerje a tanuló a feltüntetett ritmus és dallami elemek mindegyikét, helyesen írja a hangjegyeket, tudjon egyszerű betűkottát énekelni, írni, tudja a megtanult dalok részleteit bújtatva (belső éneklés) is előadni. A tanult ritmuselemeket tudja diktálás után írni, olvasni, megszólaltatni (kopogás, taps, ritmushangszerek).

4. Táncos, játékos mozgásnevelés

Ebben az évfolyamban tökéletesítjük az első évfolyam követelményeit kiegészítve a következő tananyaggal:

- járás lábujjhegyen,
- kéztartás (keresztbe, csípőre),
- a dalok játékaiknak eljátszása a megfelelő mozdulatokkal,
- táncos motívumok: csárdáslépések; szökkenő előre, hátra; ridaforgás párosan és egyedül.

3. évfolyam

(heti 1 óra, évi 33 óra)

Célok, feladatok

A megelőző két évfolyamban elkezdett munka folytatása. A már megismert zenei tevékenységformák magasabb szintre kerülnek. Ez a folyamat bizonyos készségeket feltételez. Ezeket a készségeket az előző évfolyamokban kisebb-nagyobb sikerrel már elsajátították a tanulók. Továbbfejlesztésük követelmény. Természetesen olyan zenei anyaggal is találkoznak a tanulók, amely ebben az évfolyamban teljesen új.

Tartalom

Zenei anyag

Gyermekjátékdalok, magyar népdalok, más népek népdalai, kiegészítő dalkészlet magyar népdalokból, kiegészítő dalkészlet más népek dalaiból, zenehallgatási szemelvények, egyszerű gyermekjátékok, tánclépések, táncok.

Zenei tevékenységek

Az ének-zene tanításában nagyon fontos a gyermeki alkotókészség és fantázia állandó fejlesztése. A kreativitás fontos eszköze a személyiség kialakításának. A gyermekjáték-dalokon, a magyar népdalokon, a más népek népdalain keresztül a tanulók zenei megnyilvánulásai tökélesednek. Míg az előző évfolyamokban kis hangterjedelmű dalokat énekeltek, addig a harmadik évfolyamban törekedni kell a hangterjedelem kiszélesítésére. Megkövetelik ezt a törzsanyag dalai, a betűkottás olvasógyakorlatok, az egyszerű kétszólamú énekgyakorlatok.

Tananyag

1. Énekes szemelvények

a) gyermekdalok, népdalok

Láttál-e már valaha; Most viszik; Cickom, cickom; Ég a gyertya; Volt nekem egy kecském; Itt ül egy kis kosárban; Kis kertemben uborka; Hopp, Juliska; Ág, ág, kicsi ág; Szegény legény vagyok én; Zahrajte mi muzikanti; Szélről legeljete; Csipkefa bimbója; Két szál pünkösdrózsa; Udvarom, udvarom; Serkenj fel, kegyes nép; De szeretnék páva lenni; Tavaszi szél vizet áraszt; Hej, Vargáné.

b) alkalmi dalok

Karácsonyi dalok: *Jaj, de pompás fa; A kis Jézus aranyalma; Betlehem, Betlehem*

Móricz Zsigmond - Kodály Zoltán: A török és a tehenek

Követelmény

A kötelező dalok szép, tiszta, átélt éneklése. Néhány, könnyen szolmizálható dallamrészletet kottából tanítunk. A jól elsajátított dalokat ritmushangszerekkel kísérik a tanulók. Ebben az évfolyamban megjelenik a kánon is (ritmus, dallam).

2. Zenehallgatás

Gyermekdalok, népdalok, alkalmi dalok, hangszerek, hangszeres muzsika, a természet hangjainak hallgatása

Ajánlott zeneművek:

Wolfgang Amadeus Mozart: Kis éji zene (menüett, rondó)

Antonio Vivaldi: Négy évszak

Claude Debussy: Gyermekkuckó (A néger baba tánca)

Wolfgang Amadeus Mozart: Varázsfuvola (Hümmögő duett)

Bartók Béla: *Gyermekeknek* (válogatás)

Bartók Béla: *Huszárnóta*

Saint Saëns: *Állatok farsangja*

Fenyvesi - Györe: *Adventi ének*

Lakner - Csorba: *Csörög a fagyos föld*

Követelmény

- véleményalkotás a zene hangulatáról, jellegéről,
- koncert- és színházlátogatások,
- az oboa, a klarinét, a kürt, az üstdob hangzásának, hangszínének megismerése,
- a hangszerszóló és a zenekari hangzás közti különbség megfigyelése,
- a duett fogalma

3. Zenei ismeretek és készségfejlesztés

- az előző évfolyamok ritmuskíséréteinek gyakorlása, újak kitalálása,
- a már korábban megismert ritmikai és dallami elemek felismerése, megszólaltatása,
- új dallamhangok: alsó *szó, fá*, felső *dó, ti*,
- a szabályos hangjegyírás állandó gyakorlása,
- a négynegyedes (négyes) ütem, az egész hangjegy (kotta) és szünetének megismerése, hangoztatása, ritmusneve, írása,
- az önálló nyolcad hangjegy (kotta) és szünetének megismerése, hangoztatása, írása,
- a szinkópa megismerése, hangoztatása, írása,
- a háromnegyedes (hármás) ütem fogalma, ütemezésének módja, jelölése,
- egyszerű ritmus és dallamkánonok megszólaltatása,
- kánonok éneklése (*Egy boszorka van; Este van már este; Pál, Kata, Péter; Szélről legeljete*k)
- zenei rejtvények,
- ritmuskitalálás vershez, mondókához, a kitalált ritmusokat le is írják a tanulók,
- egyszerű dallamírási feladatok a már megismert és begyakorolt dallamhangokkal,
- a rondójáték fogalma (a dalok ismétlésekor alkalmazzuk leginkább)
- egyszerű dallamfordulatok megszólaltatása dallamhangszerrel (metallofon)

Követelmény

Ismerje, helyesen hangoztassa, írja a tanuló az új ritmuselemeket és dallamhangokat. Gyakorolja a lejegyztést, de a zenei tollbamondást is. A dallamhangoknál használja a pontos megnevezést és a kézjelezést.

Emlékezetből tudja felismerni a tanult dalokat ritmus- és dallammotívumaik alapján. Verseket, mondókákat ritmizál, egyszerű dallamfordulatokat gyakorol a metallofonon.

3. Táncos, játékos mozgásnevelés

Ebben az évfolyamban is gyakoroljuk az előző két évfolyam tananyagát, kiegészítve a következő tananyagrészekkel:

- különféle mozgásokkal érzékelteti a tanult ritmusértékeket (egész kotta, szinkópa, önálló nyolcad és szünete),
- a kétnegyedes, a háromnegyedes ütemezés módja,
- a háromnegyedes ütem mozgásanyaga: mazurka, keringő, menüett,
- váltólépés, polka
- mozgásetüd szinkópára,
- táncos motívumok: kétlépéses csárdás, cifra kopogóval, zárt rida,
- rögtönző, alkotó tevékenység.

4. évfolyam

(heti 1 óra, évi 33 óra)

Célok, feladatok

A negyedik évfolyam összefoglalja a tanulók zenei ismereteit. Elmélyíti a tananyag tartalmát, továbbfejleszti a tanulók zenei alkotóképességét. Ebben az évfolyamban is énekközpontú oktatás folyik.

Tartalom

Zenei anyag

Magyar népdalok, szlovák, cseh, orosz népdalok, alkalmi dalok, népszokásanyag dalai, zeneművek, zenei szemelvények.

Zenei tevékenység

A legfontosabb zenei tevékenység a daltanítás. A dalokat hallás után, kézjelről és betűkottáról tanítjuk. A helyes éneklési szokásokban való jártasság kiteljesedik, a légzés technikája tökéletesedik. Az osztályközösség éneke kimunkáltabb, a pontosabb zenei ismeretek lehetővé teszik a változatos zenei rögtönzést.

Tananyag

1. Énekes szemelvények

a) népdalok

Hej, Dunáról; Komáromi kisleány; Kősziklán felfutó; Ábécédé; Hej, Vargáné; Gábor Áron; Hej, tulipán; Új a csizmám; Fut a kicsi kordé; Áll egy ifjú; Čie sú to húsky; Az árgyélus kismadár; Csömödéri faluvégen; Egy kis malac; Esik az eső.

b) alkalmi dalok

Jeles napok dalai: *Luca, Luca; Pásztorjáték; Karácsonyi pásztortánc; A hajnali harangszónak; Hipp, hopp farsang; Emlékezzünk Szent Balázusra.*

Kodály Zoltán - Weöres Sándor: Még erdőn (kétszólamú feldolgozás)

Bartók Béla - Szőnyi Erzsébet: Sárga csikó (kétszólamú feldolgozás)

A Szlovák Köztársaság himnusza

Erkel Ferenc - Kölcsey Ferenc: Himnusz

Kerényi György: Faragószék nótája (kétszólamú feldolgozás)

Követelmény

Tudja énekelni a tanuló a kötelező dalokat átéléssel, pontos ritmusban, értelmes szövegkiejtéssel, megfelelő tempóban. A kánonéneklés után megjelenik az egyszerű kétszólam is. Az elsajátított dalokat ritmus- és dallamhangszerrel is kísérje (metallofon).

2. Zenehallgatás

népdalok; jeles napokhoz kötődő dalok;

Kodály Zoltán: Hány János (a teljes mű)

Száguldás, vágózás a zenében (vonatzakatolás, lódobogás, vágató ló)

Kodály Zoltán: Gergely-járás (kórusmű)

Erkel Ferenc — Kölcsey Ferenc: Himnusz

Wolfgang Amadeus Mozart: Varázsfuvola (A bűvös csengettyű)

Bedřich Smetana: Moldva (Hazám)

Kodály Zoltán: Karácsonyi pásztortánc

Eugen Suchoň: Keď sa vlci zišli

Követelmény

- figyelje meg a népdalok hangszínét, formáját, ritmusát,
- a jeles napokhoz kapcsolódó daloknál figyelje meg a hagyományörző énekesek hanghordozását, a díszítettség sokféleségét,
- a daljáték fogalma,
- ismerje fel a himnikus dalokat, gyermekhangokat, az énekszólót,

- a zeneművekben ismerje fel azoknak a hangszereknek a hangját, amelyekkel már korábban találkozott.

3. Zenei ismeretek és készségfejlesztés

- a pontozott ritmusok megismerése, hangoztatása, írása,
- a zenei hangok megnevezése szolmizáló nevekkal, ábécés névvel (1 oktáv hangterjedelem),
- kétszólamú dallam és ritmusgyakorlatok (ritmuskánon, dallamfelelgetős, ének, ritmus, ritmusgyakorlatok szólamcserével)
- ismerős dalok részletei betűkottán, ezek felismerése,
- ismert dal ritmusának rendezése megfelelő ütemben,
- az alsó *ti* dallamhang.

4. Táncos, játékos mozgásranelvés

- kétlépéses csárdás több irányba,
- cifra, rida, kopogós, lengető, páros sima és ridaforgás,
- táncok: csárdás lassú és gyors, keringő, polka
- rögtönzés, alkotó tevékenység

A megvalósítás módja (tanítási folyamat)

A Tanterv tartalmát a pedagógus beépíti a tanmenetébe, nagy figyelmet szentelve a vokális tevékenységnek. Személyisége nagyban befolyásolja az oktatás eredményességét. Alkotó tevékenységre csak alkotó pedagógus ösztönözhet. Milyen legyen tehát a jó énektanár? Szeressen maga is énekelni, fölényesen tudja a tananyagot, tudjon kérdezni, legyen türelmes a tanulóval, de önmagával szemben is, ne közölje szárazon a tananyagot, hanem fedeztesse azt fel a tanulóval. Egyszóval: „*Az iskolában úgy tanítani az éneket és a zenét, hogy ne gyötrellem, hanem gyönyörűség legyen ...*“ (Kodály Zoltán) A 4. évfolyam végére kb. 50 dalt sajátítanak el a tanulók. Ez a szám még növelhető is (azokban az iskolákban, ahol a tanulók nemcsak a zeneórákon énekelnek - énekkari foglalkozások, magyar nyelv és irodalom, szlovák nyelv stb.). Az alsótagozatos zeneoktató együttműködik a felsőtagozatos pedagógussal, figyelemmel kíséri a szaklapokat, a rádió és a televízió zenei műsorait, amelyek hallgatására ösztönzi tanulóit is. A Tantervben feltüntetett tananyagrészek a módszerek szabad megválasztásával kerülnek feldolgozásra. Ezek a módszerek sohase legyenek öncélúak, hanem eszközök az ének-zenei nevelés céljának megvalósításában. Legyenek olyan hatékonyak, hogy a tanulók az értékes zenét szerető és aktívan is művelő személyiséggé formálódjanak.